

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет економічний

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управлінський облік у ПТБД

Освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"

Галузь 07 "Управління та адміністрування"

Затверджено на засіданні кафедри
теоретичної і прикладної економіки
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Управлінський облік у ПТБД
Викладач (-і)	Пилипів Надія Іванівна, професор, доктор економічних наук, завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380673444155
Е-mail викладача	nadiya.pylypiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktype.pnu.edu.ua/графік-проведення-консультацій/ .
2. Анотація до курсу	
<p>Управлінський облік у ПТБД — це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур та забезпечення відповідного раціонального використання ресурсів.</p> <p>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Управлінський облік у ПТБД» є облік витрат операційної діяльності та калькулювання виробничої собівартості продукції, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку, моделі прийняття управлінських рішень всередині діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур на основі аналізу релевантної інформації.</p> <p>Об'єктом управлінського обліку у бізнесі є витрати діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур, згруповані за їх цільовим призначенням (видами продукції, замовленнями, процесами, стадіями виробництва, агрегатами, сферами діяльності, регіонами збуту продукції, окремими покупцями, товарами та ін.).</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управлінського обліку у ПТБД Змістовий модуль 2. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур в системі управлінського обліку.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою навчальної дисципліни «Управлінський облік у ПТБД» є формування системи знань з організації та методики управлінського обліку й механізму використання інформації для прийняття управлінських рішень всередині діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Управлінський облік у ПТБД» є :</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення принципів і методів управлінського обліку у ПТБД, - його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємницьких, товарних і біржових структур; - набуття вмінь застосувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання собівартості продукції з метою прийняття ефективних управлінських рішень. <p>Цілі навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми: Студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретичні основи організації управлінського обліку у ПТБД, його сутність, 	

задачі та функції;

- суть поняття витрати та характер поведінки витрат при змінах обсягу діяльності підприємства;
- класифікацію витрат з метою прийняття управлінських рішень і контролю за виконанням завдань в процесі діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур;
- сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання;
- систему обліку та калькулювання собівартості за повними та змінними витратами;
- порядок обліку і калькулювання за нормативними витратами;
- суть аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку та припущення, які є в його основі;
- суть релевантного підходу до управління та релевантності облікової інформації;
- теоретичні основи бюджетування: суть та класифікацію бюджетів;

Студент повинен уміти:

- використовувати теоретичні знання щодо ведення управлінського обліку із врахуванням технологічних і організаційних особливостей діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур та організувати управлінський облік на них за центрами відповідальності;
- застосовувати методи визначення функції витрат;
- застосовувати на практиці методiku відображення в управлінському обліку витрат діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур;
- формувати собівартість продукції виходячи із потреб управління;
- застосувати сучасні методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг);
- здійснювати калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC-метод);
- застосовувати на практиці аналітичні та контрольні можливості системи «директ-костинг»;
- визначати точку беззбитковості різними методами та здійснювати розрахунок обсягу діяльності необхідного для бажаного прибутку;
- використовувати аналіз «витрати – обсяг – прибуток» в процесі прийняття рішень;
- аналізувати типові варіанти альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента тощо;
- формувати бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет придбання і використання матеріалів, бюджет трудових витрат, бюджет загальнопромислових витрат, бюджет адміністративних витрат і витрат на збут;
- здійснювати контроль за виконанням бюджетів.

Студент повинен мати навички:

- використовувати базові знання й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій.
- проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати.
- здійснювати планування та розробку стратегій економічного і соціального розвитку.
- використовувати на практиці теоретичні положення для здійснення організаційних та контрольних заходів у сфері прикладної економіки. Уміння спілкуватись з використанням професійної термінології, включаючи усну та

письмову комунікацію українською мовою.

4. Результати навчання (компетентності)

Результати навчання

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18
семінарські заняття	16
самостійна робота	56

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\ вибірковий
7	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	4	2.Цикл професійної підготовки 2.2.Вибіркові дисципліни 2.1.1. Вибіркові дисципліни за вибором ВНЗ

Тематика курсу

Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	семінари	сам. роб.	лекції	семінари	сам. роб.

Модуль № 1 «Теоретичні основи управлінського обліку у ПТБД»

Тема 1. Суть	2	2	4			5
--------------	---	---	---	--	--	---

управлінського обліку у ПТБД, його мета та основи організації						
Тема 2. Суть витрат, їх класифікація та методи дослідження поведінки витрат	2	2	4	2	2	6
Тема 3. Склад витрат у ПТБД та їх облік	2	3	4	1	1	6
Тема 4. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	2	4	6			9
Тема 5. Системи обліку та калькулювання за повними та неповними витратами	1	4	6			9
Тема 6. Облік і калькулювання за нормативними витратами	1	2	4			5

Модуль № 2 «Контроль та оцінка результатів діяльності підприємницьких, товарних і біржових структур в системі управлінського обліку»

Тема 7. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	2	3	6	2	2	8
Тема 8. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	2	2	6			8
Тема 9. Бюджетування і контроль витрат	2	2	10	1	1	13
Тема 10. Облік і контроль за центрами відповідальності й внутрішня звітність. Стратегічний управлінський облік	2	2	6			9
Усього годин	18	16	56	6	6	78

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бална– 50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу,</p>
-----------------------------------	--

	але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки; “незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв'язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.
Семінарські заняття	Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час семінарських занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Середній бал за поточний контроль переводиться у 30 бальну шкалу.
Самостійна робота	Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (дві спроби – кращий результат). Максимальна кількість балів за тестування становить 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за два змістові модулі: ЗМ 1. Поточний контроль (1-30 балів). ЗМ 2. Терміни, Індивідуальне (розрахункове) завдання (1-20 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.

7. Політика курсу

Підсумковою формою контролю є екзамен, який проводиться виключно у письмовій формі. Максимальна кількість 50 балів за екзаменаційну роботу. Структура білета включає не менше 4 завдань. Правильна відповідь на кожне питання білету оцінюється максимум в 10 балів.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академічної заборгованості за встановленими правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.

8. Рекомендована література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

3. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на собівартість виробництва продукції (робіт, послуг) у промисловості та на ефективність роботи підприємств [Текст] / Н. М. Григор, О. В. Крехівський, Н. Л. Ніколаєнко [та ін.] : [Держ. ін.-т комплексних техніко-економічних досліджень М-ва промислової політики України]. – К, 2008. – 407 с.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [Текст] ; затв. наказом М-ва промислової політики України від

09.07.2007 р. № 373. – Київ : ДП “Інформаційно-аналітичне агенство”, 2007. – 305 с.

5. Атамас П. Й. Управлінський облік. Навчальний посібник. / П. Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.

6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 480 с.

7. Управлінський облік : навчально-практичний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп., / О. М. Брадул, В. А. Шепелюк. – К.: Кондор, 2017. – 352 с.

8. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. / С. Ф. Голов. – К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 400 с.

9. Добровський В. М. Управлінський облік : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова; за ред. В. М. Добровського. – К.: КНЕУ, 2003. – 235 с.

10. Куцик П.О., Бачинський В.І., Полянська О.А. Управлінський облік в операційній діяльності підприємств оптової торгівлі: монографія (за загальною ред. проф. Куцика П.О.–Л.: Вид-во «Растр-7», 2015.-312 с.

11. Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік: Навч. посібник. / О. В. Лишиленко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 254 с.

12. Нападовська Л.В. Управлінський облік [Текст] : підруч. для вузів / Л.В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та допов.– К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.– 648 с.

13. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник / [Г.О. Партин ... [та ін.]; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 279 с.

14. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.

15. Радецька Л. П. Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / Л. П. Радецька, Л. В. Овод. – К. : Академія, 2007. – 352 с.

16. Чернелевський Л.М. Управлінський облік на підприємствах харчової промисловості: Навч. посіб. / Л. М. Чернелевський. – К. : Пектораль, 2005. – 364 с.

17. Чебанова Н.В. Управлінський облік : навчальний посібник / Н.В. Чебанова, Л.Є. Ревуцька ; Український державний університет залізничного транспорту. - Харків : УкрДУЗТ, 2016. - 218 с.

18. Фоміна О.В. Управлінський облік у торгівлі : монографія / О.В. Фоміна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 468 с.

19. Фаріон І. Д. . Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: Центр навчальної літератури. - 2017. – 792 с.

20. Управлінський облік. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Н. І. Пилипів, Ю. В. Максимів, І. Д. П'ятничук. – Івано-Франківськ. 2018.- 325 с. (325/120).

Викладач _____ Пилипів Н.І.